

Paula Letunić, dipl.oec.

PRIKAZ KNJIGE

NASLOV: **UNDERSTANDING THE PROCESS
OF ECONOMIC CHANGE
(RAZUMIJEVANJE PROCESA
EKONOMSKE PROMJENE)**

AUTORI: **DOUGLASS C. NORTH**

Izdavač: **Princeton University Press, Princeton, New Jersey**

Mjesto i godina izdanja: **Princeton, New Jersey, 2005**

Broj stranica: **187**

1. SINTETIZIRANI PRIKAZ DJELA

1.1. Opseg i raspored građe

Knjiga „Razumijevanje procesa ekonomske promjene“ autora Douglassa C. Northa, profesora na Sveučilištu u Washingtonu, izdana je u nakladi: Princeton University Press, Princeton, u New Jersey-u, 2005. godine.

Douglass C. North je u svojim radovima pokušao razviti novi način razmišljanja o ekonomskoj promijeni, pokušavajući pokazati /dokazati da je ekonomsko djelovanje determinirano vrstom i kvalitetom institucija koje podupiru tržište i da su glavni čimbenici koji utječu na tržišnu efikasnost i produktivnost vlasnička prava i transakcijski troškovi.

Njegovo istraživanje i rad pridonijeli su razvoju nove institucionalne ekonomije, za što je 1993. godine zajedno s Robertom W. Fogelom, dobio Nobelovu nagradu za Ekonomiju.

Knjiga se sastoji od predgovora i 2 cjeline koje su podijeljene na 13 poglavlja koja su razdijeljena na manja potpoglavlja numerirana rimskim brojevima od I – V.

Na kraju knjige nalazi se bibliografija i indeks pojmova poredan abecednim redom.

1.2. Analiza strukture i sadržaja

Cilj je pisanja ove knjige, kao što i autor kaže, razviti analitički okvir kojim će se zajedno moći objasniti dugoročne ekonomske, socijalne i političke promjene i njihov utjecaj na društvo u cjelini.

Prva tematska cjelina odnosi se na razumijevanje ekonomske promjene.

Autor polazi od definicije promjene podrazumijevajući time kvantitativnu i kvalitativnu demografsku promjenu, zatim promjenu ljudskog znanja i institucionalnu promjenu.

U prvom dijelu autor postavlja dva ključna pitanja:

1. dovodi li konkurentna struktura do povećanja ekonomske efikasnosti ili rezultira stagnacijom i
2. potiču li definirana vlasnička prava produktivnost i povećavaju tržišnu efikasnost?

Na pitanja u daljnjim poglavljima prve cjeline daje postupan odgovor.

Prije svega, prema autoru je, za razumijevanje procesa promjene važno utvrditi koji su pojedinci – „igrači“ – uključeni u promjene institucija te kakvo i koliko je njihovo razumijevanje promjena.

Glavno težište prve cjeline su dakle institucije koje su podijeljene na formalne i neformalne; formalne – prilagodljive na promjene i neformalne – nefleksibilne, nepromjenjive na promjene.

Glavna odrednica institucionalnih promjena leži u kontinuiranoj interakciji institucija i organizacija pri čemu institucije definiraju pravila „igre“ – ograničenja koja se postavljaju ljudskoj interakciji, dok su organizacije – „igrači“ - skupine pojedinaca koje povezuju zajednički elementi.

Prema tome, da bi organizacije opstale na tržištu, primorane su povećavati vlastitu efikasnost i produktivnost jer konkurencija među organizacijama dovodi do neprekidnog ulaganja u vještine i znanje, dok institucionalni okvir provodi inicijativu u kojoj su znanje i vještine optimalno/maksimalno plaćeni.

Definiranjem procesa institucionalne promjene, dolazimo do središnje dvojbe ove cjeline – generira li demokratski poredak najbolje ekonomski rast ili su autoritativni režimi ti koji favoriziraju društvene promjene?

Pokušavajući riješiti ovu dvojbu, North postavlja tezu da je političko-ekonomska struktura društva i njezin nastanak ključ odgovora koji se izbor vrjednuje i kako određuje politiku.

Upravo ta političko – ekonomska struktura omogućuje nekim društvima da budu adaptivno efikasna, odnosno da se u kratkom roku u potpunosti prilagode na nastale promjene, za razliku od drugih kojima naslijeđene teškoće proizašle iz odluka imperfektnog znanja pojedinca, smanjuju tu efikasnost, odnosno gledajući sa makroekonomskog aspekta - suprotstavljene skupine unutar jednog društva, prema autoru, ne mogu biti nositelji fundamentalnih promjena.

Koncept druge cjeline – Put k napretku - (The Road Ahead) ponudi/predlaže čitatelju agendu za istraživanje – temeljenu na proučavanju ljudske okoline, korištenju povijesnog

iskustva i istraživanju institucionalne strukture kao jednog od glavnih faktora uspješnog odnosno neuspješnog ekonomskog razvoja. Iz navedenih područja treba izvesti glavne odrednice ekonomskog razvoja koji utječu na promjene ekonomskog djelovanja.

Kao primjer takve analize, autor u knjizi navodi povijesno iskustvo rasta i pada Sovjetskog Saveza koje sa stajališta institucionalizma objašnjava nedostatkom adaptivne efikasnosti - nemogućnosti sustava da se suoči i prilagodi na kontinuiranu prisutnost neizvjesnosti i neponovljivosti.

Prema autoru, ne postoji „čarobna formula“ za postizanje ekonomskog rasta jer se ekonomski rast razlikuje od zemlje do zemlje zbog različitog kulturnog nasljeđa, zatim geografske, psihičke i ekonomske komponente, stoga je i poruka ove knjige, prije svega, razumjeti pojam ekonomskog rasta prije fokusiranja na problem poboljšanja ekonomske aktivnosti, odnosno razumjeti individualne karakteristike društva prije nego ih se krene mijenjati.

U zadnjem poglavlju – Kuda idemo? – (Where are we going?), autor daje pregledan sažetak glavnih smjernica u istraživanju sustava vrijednosti, neizvjesnosti uspjeha institucija i granica adaptivne efikasnosti.

Prema Northu, odgovor na pitanje „kuda idemo?“ leži u razumijevanju stanja društva u cjelini, usredotočujući se na namjere igrača.

Prema tome, ako je ekonomija znanost o izboru, onda kako bismo poboljšali budućnost društva, moramo razumjeti izvore i načine odlučivanja.

2. KRITIČKA OCJENA

2.1. Naslov

Naslov knjige stavlja naglasak na ekonomsku promjenu kao proces i nužnost razumijevanja toga procesa kao preduvjet usmjeravanja i promjene ekonomske aktivnosti/strukture.

Sadržaj knjige u potpunosti odgovara naslovu.

2.2. Aktualnost sadržaja

Aktualnost sadržaja knjige je neupitna s obzirom da živimo u okruženju koje se mijenja i gdje je stupanj i brzina promjene do sada najveća te je jedan od izazova koji se postavljaju pred suvremenu ekonomsku znanost - razumjeti proces ekonomske promjene i njezinog utjecaja na društvo u cjelini.

2.3. Terminologija, stil i jezik

Jednostavnost, razumljivost i logičnost su glavne karakteristike terminologije ove knjige. Stil pisanja je prilagođen ciljanoj publici iako je knjiga čitljiva i za širu publiku zbog sustavnosti i razumljivosti izlaganja sadržaja.

Međutim, knjiga je pisana na engleskom jeziku i još uvijek nije prevedena na hrvatski jezik.

2.4. Literatura

Na kraju knjige se nalazi bibliografski popis koji, osim ekonomista, sadrži i velik broj autora iz različitih područja društvenih znanosti – sociologije, psihologije, filozofije, povijesti i drugih područja.

Autor se također koristio i raznim izvješćima međunarodnih institucija i vlade SAD-a.

3. ZAKLJUČAK

Pristupanjem procesu ekonomske promjene interdisciplinarno, koristeći sociološki, psihološki, politološki i povijesni pristup, autor je otvorio nova područja ekonomskog istraživanja.

Problemizirajući pitanje ekonomskih promjena i njihov utjecaj na društvo u cjelini - North je pokušao dati racionalan odgovor zašto su neka društva adaptivno efikasna (a druga ne) te koji se novi izazovi postavljaju pred društva kako bi se efikasnije mogla prilagoditi promjenama i dalje biti „ekonomski uspješna“.

Ova je knjiga stoga od posebne važnosti za suvremenu ekonomsku znanost, jer omogućuje sagledavanja procesa promjena i razvoja s polit-ekonomskog, interdisciplinarnog pristupa.